

KUPOWAĆ (303) *vb impf*

o oraz a jasne.

inf kupować (99). ◇ *praes 1 sg* kupuję (14). ◇ *2 sg* kupujesz (3). ◇ *3 sg* kupuje (26). ◇ *1 pl* kupuj(e)my (4) *BielŻyw*, *GórnDworz*, *BielSpr*, *SkarKaz*, kupujem (2) *KochFr*, *SarnStat*; ~ -ém *SarnStat*, -em *KochFr*. ◇ *3 pl* kupują (47). ◇ *praet 1 sg f* -m kupowała (1). ◇ *2 sg m* -ś kupował (2). ◇ *3 sg m* kupował (14). *f* kupowała (3). ◇ *2 pl m pers* -ście kupowali (1). ◇ *3 pl m pers* kupowali (25). *subst* kupowały (1). ◇ *fut 3 sg m* będzie kupował (2), będzie kupować (1); będzie kupował *GliczKsiąż*, będzie kupował: będzie kupować *RejAp* (1 : 1). ◇ *2 pl m pers* będziecie kupować (3). ◇ *3 pl m pers* będą kupować (2). ◇ *imp 2 sg* kupuj (10). ◇ *3 sg* niech kupuje (1). ◇ *2 pl* kupujcie (1). ◇ *con 2 sg m* byś kupował (1). ◇ *3 sg m* by kupował (4). ◇ *2 pl m pers* byście kupowali (1). ◇ *3 pl m pers* by kupowali (11). ◇ *impers praet* kupowano (9). ◇ *con* by kupowano (3). ◇ *part praes act* kupując (12).

Sł stp, *Cn notuje*, *Linde XVI* (dwa z niżej notowanych przykładów) – XIX w.

Iter. od „kupić” (303) :

1. *Od* znac. ‘nabyć coś od kogoś za pieniądze na podstawie obopólnej zgody’; *emere*, *mercari* *Mącz*, *Calep*, *Cn*; *comparare* *Mącz*, *Cn*; *praestinare* *Calep*; *permutare* *Cn* (267) : *BielŻyw* 92; *Leop* 1.*Cor* 7/30; *UstPraw* E2; *BielKron* 73v; *Auctarium*, *Przidátek*. Podwyższenie mytá/ kiedy yeden przed drugim kupuyąc podwyżlzá/ albo/ náddaye więcey nad drugiego *Mącz* 20b, 62a, 85c, 102c [4 r.], 217b, 280a; *RejAp* 44b; *RejPos* 340v; á ten ktory kupuie [*qui emit*] niechay będzie iákoby miał vtrácić. *BudBib* 4.*Esd*r 16/42; *SkarŻyw* 335; Iżbyście do mnie kupowác. Potym częścíey przychadzály *MWilKHist* C3v; *GórnRozm* A4 [2 r.]; *Calep* 360b [2 r.], 654a, 791b, 835b, 840a; *GostGosp* 152; *GostGospPon* 169; *WujNT* *Matth* 25/10, 1.*Cor* 7/30, s. 879 *marg*; *SarnStat* 1270.

kupować czego (16): *Mily* *Iezus* rzekl k niey: Dáymi pitz/ bo zwolenicy byli od niego odeflli do miałta kupowatz ftrawy. *OpecŻyw* 49v; *HistJóz* C2; a małla łam *Iurałchek* zhannuffem kupovali na *Rynkn* *LibMal* 1544/92, 1543/ 67v; *BibRadz* *Gen* 43/20, 2. *Reg* 4/6; *BielKron* 126, 457; *RejZwierc* [203]v; *Strum* L4; *CzechRozm* 110; *SarnStat* 389, 967. *Cf* *kupować czego za co*.

kupować czego za co (2): *Owłá* zá *grofz* kupowác mieli *SarnStat* 901, 903.

kupować kogo, co [*w tym: kogo* (13), *co* (*żywotne*) (10), *co* (*nieżywotne*) (123)] (146): *BierEz* A4, B3, P3v; *MetrKor* 40/825; *HistJóz* Cv; á kto nie ma tego korzenia ktore kupuią w kramie: *dobri* *ieft* *chrzan/ gorczyca/ czołnek* *FalZioł* IV 42a, V 49v [2 r.], 52v; *LibLeg* 10/65, 11/138; *LibMal* 1546/113, 1547/129v; *RejKup* H; *BielKom* D8; *GliczKsiąż* Iv, M5; *GroicPorz* h3v, 12v; *Leop* *Gen* 41/57, *Deut* 2/6, *Ier* 32/44, 2.*Mach* 8/25; *UstPraw* D4v, E, Ev; *Chłop* *co ornat* kupował. *RejFig* Cc8v, Aa6; *RejZwierc* 100, 102, 106; *BibRadz* *Gen* 47/14, *Deut* 2/6, *Ier* 32/44, 2.*Mach* 8/25; *Goski* A2v, A3; *sftał* *łie* *wielki* *głód* w *Sámáryey/ iż* *iedná* *głowá* *Ołá* *byłá* *zá* LXXX. *łrebrnych* *pieniędzy/* *ták* *iż* *gnoy* *gołębi* *kupowáli* *ieść* *BielKron* [85²]v, 41v, 142, 158, 261v, 264 (17); *KwiatKsiąż* H4v; *Mącz* 366d, 377b; *SienLek* 186; *RejPos* 306; *BielSat* Hv; *HistLan* C2v; *KuczbKat* 350; *RejZwierc* 27v; *WujJud* 198; *BudBib* 2.*Reg* 4/6; *Strum* K4; *CzechRozm* 236; *A* *to* *hándlówánie* *zakupniow/* *dla* *tego* *ieft* *wielce* *łprofne/* *iż* *kupuią* *towáry* [*merces* *emant*]/ *żeby* *ie* *zásię* *dla* *zýfku* *przedáli/* *też* *á* *nie* *inłze/* *by* *namniey* *ich* *niepolepłzywłzy* *ModrzBaz* 34, 34v [2 r.], 141v; *KochOdpr* D2; *y* *dowiedziál* *łię* (*od* *tego* *ktory* *im* *chleb* *kupowál* *y* *tám* *nołł*) *mieyłcá* *ná* *ktorym* *miełzkálá* *corká* *iego*. *SkarŻyw*

487, A3v, 16, 434; *MWilcHist* A4v; *CzechEp* 14; *BielSen* 19; *ArtKanc* K20v; *GórnRozm* Gv; Iárzynę łácniey wypleć/ niżli ią kupować cudną ná nasienie. *GostGosp* 106, 10, 56, 70, 110, 140, 152 [2 r.]; chodząc po tárgu kupuie: Tu fól/ tu gárnce/ tu koćiel miedziány/ Tu króy/ tu łemiesz/ tu wóz okowány *KochFrag* 28; *WyprPl* A2v; *WujNT Matth* 13/44, s. 167; *SarnStat* 246, 258, 277, 290, 293 (17); Bo Pogáni niewolnikow ábo krwią íwoią ná woynie nábywáią/ ábo ich kupuią. *PowodPr* 68; *SkarKaz* 551b; *CiekPotr* 9, 55; *KlonWor* 56, 68. Cf *kupować co za co, co po ile*.

kupować co za co (31): Pokármy íobie od nich będziecie kupować zá pieniądze [emits ab eos pecunia]/ też będziecie ieść: wodę takiefz kupiwífy będziecie czerpác y pić. *Leop Deut* 2/6, 2.Par 1/16, *Ier* 32/44; *BibRadz Deut* 2/6, *Ier* 32/44; Tedy mu Piotr s. rzekł: Pieniądze twoie niechay będą tobie ná potępienie/ ábowiem mnimałes dáry Boskie zá pieniądze kupować. *BielKron* 142, 41v [2 r.], 272v, 294v; *BielSat* B4v; *BielSpr* 14v, 58, 70v; *BudBib Eccli* 20/12; *ModrzBaz* 34v; *KochOdpr* D2; *SkarŻyw* 107; *BielRozm* 15; *PaprUp* K2v; *GostGosp* 148; korzec Pízenice zá dwa grofzá/ Zytá zá grofz/ Owfá zá grofz kupować mieli [emere debuissent *JanStat* 722] *SarnStat* 903, 435 [2 r.], 901 [2 r.], 903, 926, 1269 [2 r.]; *GrabPospR* L.

kupować co po ile (1): bo w ten czás korzec pízenice po ósmi złotych kupowano *HistRzym* 10v.

kupować czego (po przeczeniu) (28): *BierEz* B2, B3; Panna Maria s tych íkarbow niekupowała folwarkow/ mlynow/ grodow/ anij odzienia drogiego/ ale to wífytko vbogim rozdała *OpecŻyw* 25; *LibLeg* 11/137v, 138; *GroicPorz* b4; *UstPraw* F3v; *RejAp* 152v; *BielSat* N4v; *ModrzBaz* 6v, 44, 48; *GórnRozm* A4 [2 r.]; Nowych powrozow nie kupować/ áz ítare oddádzą goípodarze ízkutni. *GostGosp* 90, 8, 32, 40, 142, 146 (10); *WyprPl* B3v; *SarnStat* 288, 931; *CiekPotr* A.

kupować od kogo (8): *ComCrac* 19v; abi Borzoboathi samotrzecz przifzyagl yako od pana Woyewodi volow nyekvpowal. *LibLeg* 11/138; *Leop Deut* 2/6; *BielKron* 294v; *Mącz* 230c; *RejAp* 151, 152v; *CzechEp* 14; *GrabPospR* L.

kupować u kogo (17): ífch ten ze Głowa byye narzellfz a thedi wiedzial yako wyely myáfza vnyego kupowała *LibMal* 1543/67v, 1547/129v; *LibLeg* 11/138; *RejKup* e2v; *BielKron* 41v, 261v, 433v, 437, 465v; *Strum* K4; *CzechRozm* 110, 220; *KochOdpr* D2; Aby Kmiec ieden v drugiego roley áni zaśiewkow nie kupował. *GostGosp* 166; *SarnStat* 1049; *CiekPotr* 9, 41.

kupować komu, czemu (10): *ComCrac* 19v; *GliczKsiąż* P; *Leop Deut* 2/6; *OrzRozm* O4; *WujJud* 197v; A óni mu piwá á przedkiem gorzałki kupuią. *Strum* L4; zá ieden kupował íobie trochę grochu *SkarŻyw* 107, 407, 487; *GrabPospR* L.

kupować za co (35): gdy iuż nie mieli zacž kupować/ żywił ie Iozeph on rok dáwáiąc zboże zá dobytek. *BielKron* 18; *BudBib* 1.Par 21/24; *GrabPospR* L. Cf *kupować czego za co; co za co*.

kupować czym [= w jakiej ilości, z a jaką cenę] (6): Poznań y ínfze Miáltá nie mogą nikomu w Iármárk bronic przedawác/ kupować łokćmi/ wagámi/ czego Woiewodowie máią doyrzeć. *UstPraw* F3v; *KochOdpr* D2; W Ieíeni lepiej w íkorách nákupić bydlá do íolenia/ niż ie ná rynku bochy kupować *GostGosp* 70, 152; *KlonWor* 67. Cf »kupować ceną [jaką]«.

Ze zdaniem dopełnieniowym [zawsze: co] (5): *RejFig* Aa7; *BielKron* 462; á zá zboże kupowali co komu było potrzebá. *BielSpr* 14v; Przeto im potym dáie wolność/ áby w iátkách íobie kupowali co chcą *WujJud* 197v; *GostGosp* 148.

W połączeniu szeregowym (1): żony nye poymye wyliczając łwe nyedostátki/ á miłofnice będye myał z dostátkyem/ they będye dodawał/ nákládał/ kupował y ípráwował. *GliczKsiąż* P.

W charakterystycznym połączeniu: *drogo kupować* (4).

Zwroty: »na borg kupować« (1): Pan ktory chce pieniądze zebrác pobożnie/ niech [...] ná borg nic nie kupuie *GostGosp* 152.

»kupować ceną [jaką]« (1): Nuż gdyby żywność w wołce fzáfárze Krolá Ie⁸⁰ M. zówiedáli/ á od nichby żołnierz kupował ceną poftánowioną *GrabPospR* L.

bibl. »kupując kupić« (1): kupując kupię zá srebro słuźne [*sed emendo emam in argento pleno*]/ Bo nie wezmę co (ieft) twego Iehowie żebych ofiárował *BudBib* 1.Par 21/24.

»kupować pokátnie« (1): W Mieście/ w domiech/ ták w nocy iáko wednie/ żadnych rzeczy nie kupować pokátnie/ iedno iáwnie ná rynku/ álbo z wiadomością wrzędu. *GostGosp* 146.

»na przekup [= *na handel*] kupować« (2): KTórzykolwiek ná przekup co kupuiał w miełciéch y w miáfteczákách/ ci targowé zwyklé y słuźné płáćić będą powinni *SarnStat* 277, 1241.

»na zysk kupować« (1): Sector [...] Który [!] ná zysk kupuyą ymienie tych którzi ye ku ręku Rzeczypóspolitey vtráćili. *Mącz* 377b.

Szeregi: »kupować, (i) płáćić« (2): *SeklKat* L2v; Wízákże námniey ci niegwałcą Przykazánia thego/ ktorzy ty rzeczy chcą kupić álbo też ípráwiedliwie kupuiał y płáćą/ ktore przedáią łásiedzi. *KuczKat* 350.

»przedawać, (i, albo, a, ale *itp.*) kupować« = *emere et vendere Vulg, PolAnt* [szyk 29 : 23] (52): *MetrKor* 40/825; Dzień ten godny ku wżytkiemu/ iedno ku miłowaniu nicz, Preday, kupuy, na drogę wyiezd. *FalZiol* V 50, V 50, 53; *LibLeg* 6/78v; *SeklKat* L2v; *Leop* 1.Mach 13/49; *UstPraw* D4v, F3, F3v; Iezus [...] począł wyrzućić ty ktorzy kupowáli y przedawáli w kościele *BibRadz* Mar 11/15, *Luc* 17/ 28; *Goski* A4 [2 r.], *2v [2 r.], *3 [3 r.], *3v [2 r.], *4 [3 r.], 20v [2 r.]; Też ktoby święconą rzecz kupował álbo przedawał/ obá winni świętokupftwá. *BielKron* 158, 261, 264, 431, 437v; Ten ceni ktory przedáye/ ten targuye ktory kupuye *Mącz* 85c; Foro uti proverbium, Vmieć kupować y przedawác/ to yeft vmieć fie obeysć. Ná wżiftko fie godzić. *Mącz* 135a, 135a, 251c, 487b; *RejAp* BB4; *CzechRozm* 236; *ModrzBaz* 48; *WujNT* *Matth* 21/12, s. 167, *Luc* 17/28, 19/45; *SarnStat* 258, 282, 290, 913, 926; *CiekPotr* 9; *KlonFlis* H2 [2 r.]; *KlonWor* 67.

W *przen* (1) :

Szereg: »kupować i przedawać« (1): A któz inyw Domu Bożym kupuie y przedáie/ iedno nie kácérze *OrzQuin* Aa3v.

2. Od znac. 'otrzymać, pozyskać, dostać' (36) : *KrowObr* 37; na on čás świętokupftwo/ máło ich było ktorzy by ie łobie zá grzech mieli/ kupuiąc y zámiany czyniác beneficyámi. *SkarŻyw* 574.

kupować co (27): vtzą was [...] Abyfście vnich tákowe Mfze náymowáli/ kupowáli/ Trycezemy/ y Wotywy *KrowObr* 194; *WujJudConf* 91v; *CzechRozm* 220; *Simonia* ieft/ gdy kto fwięte rzeczy/ albo duchowne wrzędy kupuie. *ModrzBaz* 139 *marg*, 39, 74; Drogi fkarb/ drogo fwięci kupowáli/ ná wielką zaplátę ciężzko robili. *SkarŻyw* 21; Zmowili Iudafzá Heretykowie: náiełi zdraycę Heretyká/ áby go zábił: dáli pieniądze krew kupuiąc. *SkarŻyw* 373, 63; *GórnRozm* G3; *PaprUp* G4; *OrzJan* 61; *SarnStat* 954; *SkarKaz* 207a, 610a; *KlonWor* 9, 12, 15 [3 r.]. Cf *kupować co* czym.

kupować co czym [= za co, w jaki sposób] (7): ia ieden nie chwaliłbym tego w. m. kiedybyś łobie dary miłość/ kupować miał *GórnDworz Cc2; PaprPan I4*; oni co zmartwychwstanie Chryśtułowe prawdziwe/ y od ich łtraży wyznáne/ pieniędzmi fałż kupuiąc/ zágásić vsiłowáli/ z łczyrey złości nie z żadney nie wiadomości grzełzyli. *SkarŻyw 80; KochFr 72; KochPam 81; PaprUp Ev*; Ten wieczną łlawę łzábłą kupuie *ZawJeft 37*.

kupować czego (po przeczeniach) (2): áby łkaźni y Práwá w Máydeburgu nie kupowano/ y także v Miałt Królestwá náłzého v Sędzi/ Wóytów/ Láwników/ Przysiégłych *SarnStat 955, 955*.

kupować u kogo (7): *RejPos 23; CzechRozm 220; GórnRozm G3*; przetóz tym práwem iáko baczyćie/ nie to myśłili/ áby królowie wálzy połługę wálżę v was kupowác mieli *OrzJan 61; SarnStat 955; SkarKaz 207a, 610a*.

kupować komu [w tym: sobie (5)] (5): *KrowObr 85v*; Pan Ian Tarnowłki/ Káłztellan Krákwłki/ imienie łobie w Czechách kupował *OrzRozm O4; GórnDworz Cc2*; Niefarbowanich nam Káłztelanow potrzeba [...] nietakich co łobie kupuija the miesza [*lege: miesca*] pochlebłstwem wolnołtz náłze przedawaiac *PaprUp Ev, I4*.

kupować za co (3): *KrowObr A4v; RejPos 23*; Pieniádze twoie niech zołtáná z tobá ná zátroczenie/ iżeł dary Bofkie zá pieniádze łzácował álbo kupowác chciał [*donum Dei per pecunias possideri PolAnt Act 8/20*] *WujJudConf 91v*.

W charakterystycznym połączeniu: kupować drogo (2).

Szereg: »kupować i przedawać« (1): Ci co kupuią vrząd y ci co przedaią/ Obá Iudáłzowego Cechu łię trzymáią *KlonWor 15*.

Przen: Uważác, brać [kogo za co] (1) : Y tym błáżeńłstwem/ cbcąc łie przedác zá zbytnie łprzyiázliwe/ á dobrotliwego łercá/ kupuiemy ie więc/ zá wielkie mátácze/ á głupie pochlebce. *GórnDworz N6v*.

Synonim: nabywác.

Formacje współrdzenne cf KUPIĆ.

Cf KUPAĆ, KUPOWANIE, KUPOWANY, KUPUJĄCY